

26. januar 2024

Holbergkomitéens begrunnelse: Achille Mbembe

Achille Mbembe ble født i Kamerun i 1957 og oppnådde sin doktorgrad i 1989 ved Université Paris 1 (Pantheon Sorbonne), med en avhandling om antikolonial motstand i Kamerun. Mbembe er professor i historie og politikk ved Wits Institute for Social and Economic Research, University of the Witwatersrand. I perioden 1995 til 2000 var Mbembe generalsekretær ved CODESRIA (Council for the Development of Social Science Research in Africa). Han har innehatt en rekke stillinger ved ulike universiteter, som Berkeley, California, Columbia, Duke, Harvard og Yale. Mbembe har også vært gjesteprofessor ved Maison de la Science De L'Homme i Paris, og han har blitt utnevnt til æresdoktor ved flere universiteter.

Mbembe er anerkjent som en av verdens fremste bidragsyttere på feltet det postkoloniale Afrika, og han er en n kkelteoritiker innen tenkningen om det planetariske. Han har spilt en sentral rolle i   utvikle tenkning om rasisme og dens effekter på subjektivitet, spesielt gjennom begrepet «det rasialiserte subjektet». Mbembes avvisning av alle typer rasisme er også inspirert av den skjeve påvirkning klimakrisen har på det globale sør—et tema som er behandlet i hans siste bok, *Brutalism* (2020/2024).

Mbembes tidlige arbeider fokuserte på kolonial vold, afrikansk motstand og kampene for uavhengighet. Her analyserte han særlig statlig makt, og dette ledet han til   tenke nytt om begrepet «postkoloni». Mange av hans viktigste bøker er oversatt fra fransk til engelsk, og disse inkluderer *On the Postcolony* (2000/2001), *Necropolitics* (2016/2019), *Out of the Dark Night* (2010/2021), *Brutalism* (2020/2024) og *The Earthly Community: Reflections on the Last Utopia* (2022). Disse dekker brede tematikker, som motsetninger innenfor demokrati, rase, etnisitet, biopolitikk og identitetspolitikk i afrikanske stater.

Mbembes dyptpløyende *Critique of Black Reason* (2013/2017) er en filosofisk studie av betydningen av og den historiske framveksten av svarthet (*Blackness*). Den viser hvordan begrepet «svart» ble anvendt for   dehumanisere i kapitalens interesse. Analysene viser videre hvordan svarthet ble assosiert med   være ikke-menneskelig eller dyreaktig, noe som rettferdiggjorde reproduksjonen av undertrykkelse- og utbyttingsstrukturer. Mbembe argumenterer for at en viss type svart kritikk av rase implisitt har reproduisert en slik epistemologi basert på raseulikhhet.

Nylig har Mbembe i økende grad fokusert på utviklinger i v r koloniale-imperiale verden: eurosentrismens nåværende fase, den antropocene tidsalders påvirkningskraft og implikasjonene av kunstig intelligens for mennesker.

Mbembes verk overskrider partikularistiske lesninger av dekolonialisering og søker i stedet   resentrere en universalistisk forståelse av mennesket. For ham innebærer dette en forpliktelse til   anerkjenne historiske sannheter, samtidig som en lærer og minner på tvers av skillene mellom sør og nord.

Mbembe er utvilsomt en høyst verdig mottaker av Holbergprisen 2024.

På vegne av Holbergkomit en,

Heike Krieger, komitéleder